

ДУБОВА ГОРІХОТВОРКА У ЛІСОВИХ НАСАДЖЕННЯХ м. ЖИТОМИРА

Максименко Юлія Вікторівна

кандидат біологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Утворення гал є унікальним явищем у світі комах і рослин. Це патологічні новоутворення тканин рослини у відповідь на вплив личинок певних груп комах. На відміну від звичайних ушкоджень, гал не знищує уражений орган рослини, лише змінює його структуру, створюючи для личинки безпечний притулок та джерело живлення.

На території України можна спостерігати безліч видів галоутворюючих комах, що належать до різних таксономічних груп, від жуків-довгоносиків до перетинчастокрилих горіхотворок і двокрилих галиць. Ці комахи відіграють важливу роль в екосистемах, вражаючи як бур'яни, так і культурні рослини, і становлять значний інтерес як для фундаментальної науки, так і для практичного сільського господарства.

Світове різноманіття горіхотворок (Hymenoptera: Cynipidae) включає 1364 види, що зосереджені переважно в помірній зоні Голарктики (зокрема Неарктики та Західної Палеарктики). Більшу частину родини складає триба дубових горіхотворок (Cynipini), яка об'єднує близько 40 родів і 1000 видів у світовій фауні. Західнопалеарктичний регіон представлений 158 видами цієї триби, з яких 116 зустрічаються на території Європи [1, с. 40].

За нашими спостереженнями у лісових масивах та насадженнях м. Житомира на листках дуба звичайного (*Quercus robur*) упродовж літньо-осіннього періоду (червень – вересень) з 2023 по 2025 рік фіксувалися гали у великій кількості. Найчастіше спостерігалися поодинокі гали на листках, але і були листові пластинки, що нараховували від 5 до 12 новоутворень. Формування зазначених гал на обстежених ділянках зумовлене життєдіяльністю горіхотворки дубової (*Cynips quercusfolii* Linnaeus, 1758) (syn. *Diplolepis quercusfolii*).

Гали мають жовте, зелене або червонувате забарвлення, варіюють в діаметрі від 0,5 до 2 см. Для одностатевого покоління характерне формування соковитих однокамерних гал із м'якою, пухкою та пористою внутрішньою структурою білого або сіруватого кольору. По центру утворення розташована невелика камера (до 6–8 мм у діаметрі). Партеногенетичні самки сягають 2,6–4,5 мм у довжину, мають опушене червонувато-коричнєве тіло, 13-членикові вусики та редуковане жилкування крил. Особини двостатевого покоління дрібніші (довжина тіла 2,0–2,5 мм) і відрізняються чорним забарвленням.

Список використаних джерел

1. Melika G. Oak gallwasps of Ukraine (Hymenoptera: Cynipidae, Cynipini). Науковий вісник Ужгородського університету Серія Біологія, Випуск 44. –2018. С. 39–54.